

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

септември 2019 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април – август 2019 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2019 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Последните оценки и натаму упатуваат на понеповолни глобални економски изгледи за 2019 и 2020 година во однос на април, при извршени надолни ревизии на глобалниот раст од страна на меѓународните организации. Истовремено, и надолните ризици околу проекциите за растот посочени во априлските проекции тековно се со поизразен карактер. Натомошната ескалација на трговската војна помеѓу САД и Кина и натаму претставува главен ризик за растот на глобалната економија, имајќи го предвид најавениот план на американската администрација за воведување казнени царини на речиси целиот увоз од Кина до крајот на годината (дел од кои стапија на сила на 1. септември, а дел ќе стапат на сила на 15. декември) и мерките од страна на Кина за увозот од САД. Останатите ризици се однесуваат на можното поголемо забавување на растот на системски значајните економии како што се Кина и еврозоната, исклучително високата неизвесност во врска со спроведувањето на процесот Брежит, ризиците поврзани со зголемената финансиска ранливост на одредени брзорастечки економии, сè поголемите дезинфлациски притисоци, како и зголемените геополитички ризици во глобални рамки. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во август се минимално поповолни и упатуваат на веројатност за остварување скроман економски раст во третиот квартал од 2019 година. Според првичните објави, на пазарот на труд и натаму се забележуваат поволни поместувања, при што невработеноста во вториот квартал се намали на 7,6%. Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за август покажува нејзино задржување на нивото од претходниот месец (1%). Според најновите оценки, извршена е надолна ревизија на **каматната стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност**, особено за 2020 година.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка за 2019 и 2020 година се минимално ревидирани надолу во споредба со априлските оценки. Од друга страна, кај **странската ефективна инфлација** во 2019 година не е извршена ревизија, а во 2020 година е извршена минимална надолна ревизија. Од аспект на девизниот курс, се очекува дека САД-доларот ќе забележи поголема апрецијација во 2019 година и помала депрецијација во 2020 година, во споредба со претходните оценки. **Најновите проекции на цените на примарните производи на светските берзи за 2019 и 2020 година упатуваат на надолна ревизија на речиси сите цени во однос на априлските оценки, со исклучок на цената на никелот, којашто е ревидирана нагоре.** Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамки на априлскиот циклус на проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, економската активност растеше и во вториот квартал на 2019 година, со реална стапка на годишен раст од 3,1% (4,1% во првиот квартал),

пониска од очекуваната за овој период. Притоа, се забележува понизок придонес од проектираниот кај домашната побарувачка (главно заради понискиот раст од очекуваниот кај бруто-инвестициите), но и помалку негативен придонес од очекуваниот кај нето-извозот. За третиот квартал, при ограничен обем на расположливи податоци, тешко е да се даде попрецизна оценка за состојбата во економијата. Засега, расположливите високофреквентни податоци за јули упатуваат на продолжување на поволните движења во економијата (забрзување на растот на индустриското производство и прометот во трговијата). **Кога станува збор за промените кај потрошувачките цени**, во август годишната стапка на инфлација изнесува 0,8%, што претставува надолно отстапување во однос на априлската проекција. Во услови на надолна ревизија на надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата за целата 2019 година и тековно пониска остварена инфлација од проектираната, се оценува дека ризиците околу проекцијата на инфлацијата за оваа година се претежно надолни. Неизвесноста околу проектираното движење на светските цени на примарните производи и понатаму е главниот ризик околу проекцијата на инфлацијата.

Девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) на крајот на август 2019 година бележат раст и во однос на крајот на јуни и во однос на крајот на претходната година.

Анализирано преку факторите на промена, растот на девизните резерви е одраз на остварениот откуп на девизи на девизниот пазар од страна на Народната банка, додека во обратна насока делуваше редовното отплаќање на обврските на државата врз основа на надворешен долг. Анализата на показателите за адекватноста покажува дека тие и понатаму се наоѓаат во сигурната зона. Распожливите податоци од надворешниот сектор за третото тримесечје од годината се ограничени. Кај податоците за менувачкиот пазар, остварувањата заклучно со август упатуваат на можност за остварување повисоки приватни трансфери во однос на проектираните за третиот квартал. Истовремено, податоците за надворешнотрговската размена во јули упатуваат на можност за остварување поголем трговски дефицит од очекуваниот за третиот квартал, согласно со априлската проекција, но периодот од еден месец е краток за донесување посигурни констатации во овој домен. Во однос на надворешната позиција во второто тримесечје, податоци за билансот на плаќања посочуваат на помал дефицит во тековната сметка, како и повисоки нето-приливи во финансиската сметка, во однос на проектираните за вториот квартал.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за јули покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 0,8%. Месечниот раст пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата и претпријатијата, при умерен раст и на депозитите на останатите финансиски институции. Од валутен аспект, најголем придонес за месечниот раст имаат депозитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните депозити во јули се повисоки за 10,1%, што е над проектираниот годишен раст од 9,7% за третиот квартал од 2019 година. Согласно со измените во регулаторниот третман на сомнителните и спорни побарувања на банките, **вкупните кредити** на приватниот сектор во јули остварија месечен пад од 0,8%. Од секторски аспект, падот на кредитите во целост е резултат на намалувањето на кредитите одобрени на претпријатијата, при позитивен придонес на кредитите на домаќинствата. Според валутната структура, падот на вкупните кредити произлегува од кредитите во домашна валута, при мал пад и на кредитите во странска валута. На годишна основа, вкупните кредити во јули се повисоки за 6,8%. Доколку се исклучи ефектот од регулаторните промени, растот на вкупните кредити е во согласност со проектираниот годишен раст за третиот квартал од 2019 година (од 8%), согласно со априлската проекција.

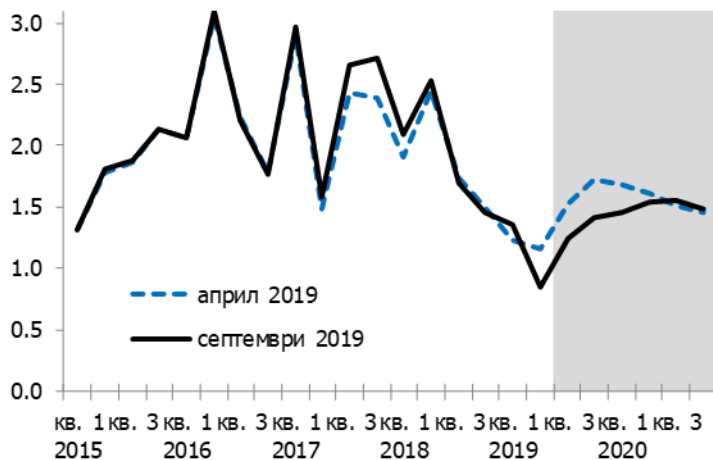
Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари-јули беше остварен дефицит од 9.384 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел беше финансиран со користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот финансиски пазар. Остварениот буџетски дефицит претставува 53% од планираниот со Буџетот за 2019 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика главно се непроменети во однос на претходните оценки. Движењата на девизниот пазар и натаму се поволни, при што Народната банка и во текот на август откупуваше девизи, а девизните резерви и понатаму се во сигурната зона. Во однос на економската активност, остварениот раст во првата половина од 2019 година од 3,6% е поумерен од проектираниот за овој период од годината. Сигналите од расположливите високофреквентни показатели за јули се поволни, но сепак нивниот број е недоволен за донесување попрецизни заклучоци. Во однос на инфлацијата, тековно ризиците се оценуваат како претежно надолни, при пониски остварувања заклучно со август 2019 година во однос на проекцијата и ревизии во надолна насока кај надворешните влезни претпоставки за следниот период. Во рамките на монетарниот сектор, остварувањата кај депозитите и кредитите не покажуваат поголеми отстапувања во однос на проекциите.

Продолжува растот на економската активност во вториот квартал од 2019 година

Економската активност растеше и во вториот квартал на 2019 година, со реална годишна стапка на раст од 3,1% (4,1% во претходниот квартал). Растот произлегува од домашната побарувачка, при натамошен раст на личната и јавната потрошувачка и на бруто-инвестициите. Од друга страна, нето-извозот има негативен придонес за растот. Извозот и натаму е категорија со највисок индивидуален придонес за растот на економијата, којшто заедно со зголемената инвестициска побарувачка и лична потрошувачка, услови поизразен раст и на увозот на стоки и услуги. Растот на економијата во првата половина од годината изнесува 3,6%.

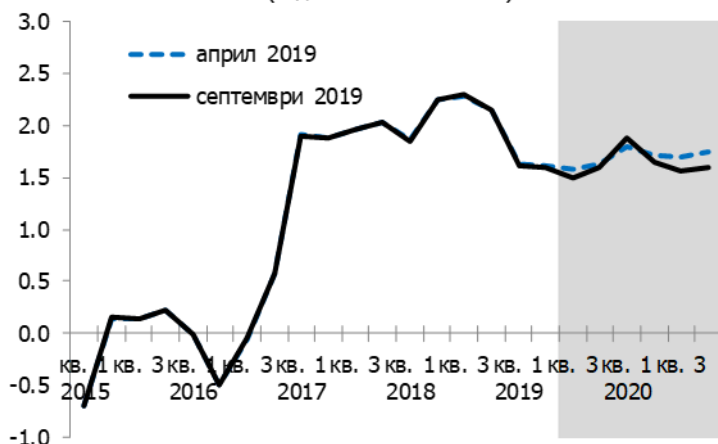
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со најновите оценки, кај **странската ефективна побарувачка се очекува раст од 1,2% за 2019 година и 1,5% за 2020 година**, што претставува минимална надолна ревизија во однос на априлските проекции (1,4% и 1,6%, соодветно). Надолната корекција за 2019 година во најголема мера се должи на очекувањата за понизок економски раст во Германија, додека ревизијата за 2020 година произлегува од надолната корекција на растот кај поголемиот дел од странските партнери.

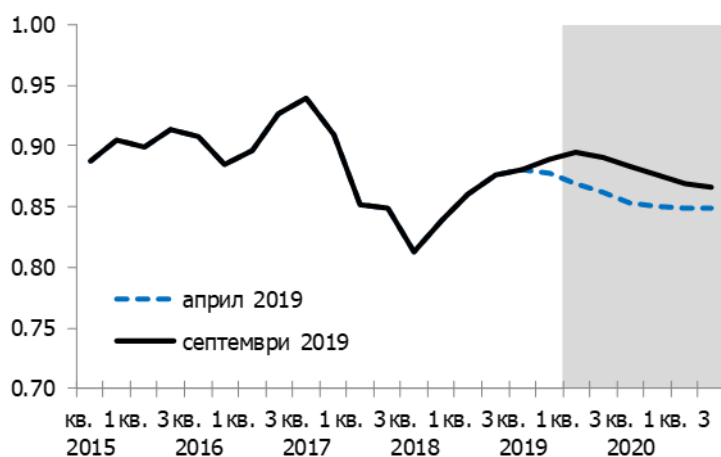
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на **странската ефективна инфлација**, оценката за 2019 година од 1,6% е непроменета во однос на априлскиот циклус проекции, а за 2020 година е минимално коригирана надолу. Така, сега се очекува инфлација од 1,7% во 2020 година (1,8% во април), при надолна ревизија на инфлацијата кај речиси сите земји.

Курс евро/САД-долар

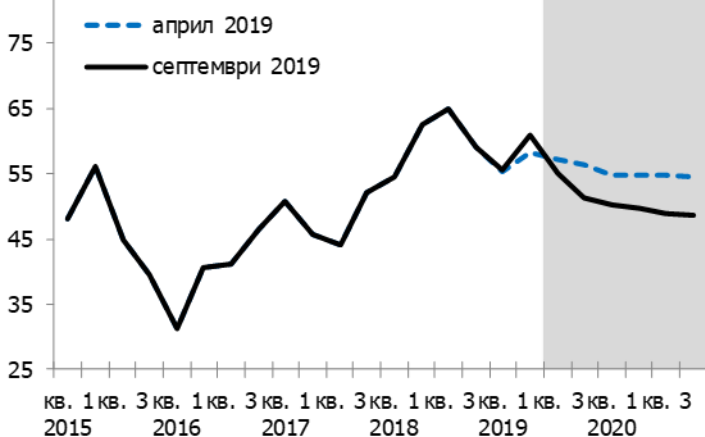

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки за девизниот курс евро/САД-долар, е направена нагорна ревизија во однос на проекциите од април. Така, за 2019 година, сега се очекува поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото, додека за 2020 година, нешто помала депрецијација во споредба со април. Ваквото поместување во најголем дел е одраз на поповолните економски остварувања во САД, продолжените трговски тензии помеѓу САД и Кина, полоштите економски остварувања во еврозоната, особено во Германија, како и очекувањата за дополнителен монетарен стимул од страна на ЕЦБ во следниот период.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

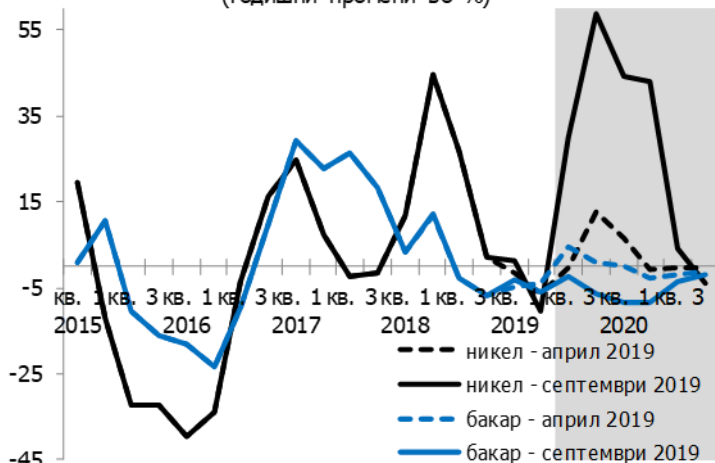

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, цената на нафтата¹ за 2019 и 2020 година е ревидирана надолу во споредба со априлските проекции, при што сега се очекува поголем пад на цените од предвидениот во април. Надолната ревизија во најголема мера е одраз зголемената неизвесност во трговските односи помеѓу САД и Кина и очекувањата за забавување на глобалниот раст, како и објавените податоци за раст на производството на нафта во земјите членки на ОПЕК во август.

¹ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

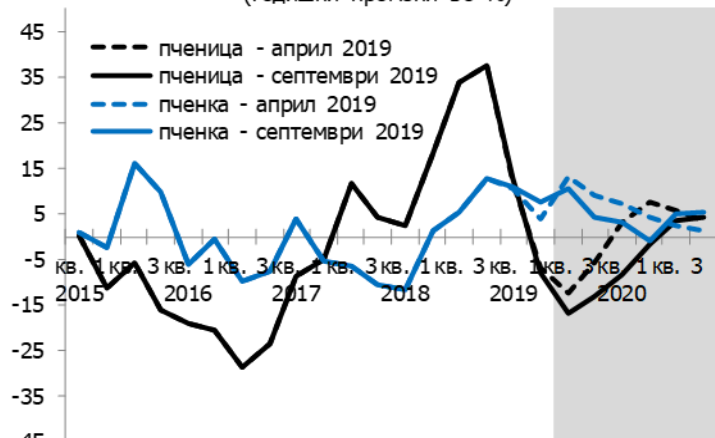
Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на никелот за 2019 и 2020 година се ревидирани во нагорна насока, така што сега се очекува значително поголем раст на цената на никелот од претходно очекуваниот во април. Нагорната ревизија на цените е резултат на солидната побарувачка и очекувањата за намалена понуда, согласно со објавата за воведување целосна забрана за извоз на руда на никел од страна на Индонезија од почеток на 2020 година. **Од друга страна, цените на бакарот за 2019 и 2020 година се ревидирани во надолна насока,** при што се оценува поголем пад на цената на бакарот од очекуваниот во април, во најголема мера како резултат на натамошните трговски тензии помеѓу САД и Кина, како и очекувањата за забавување на глобалната економска активност.

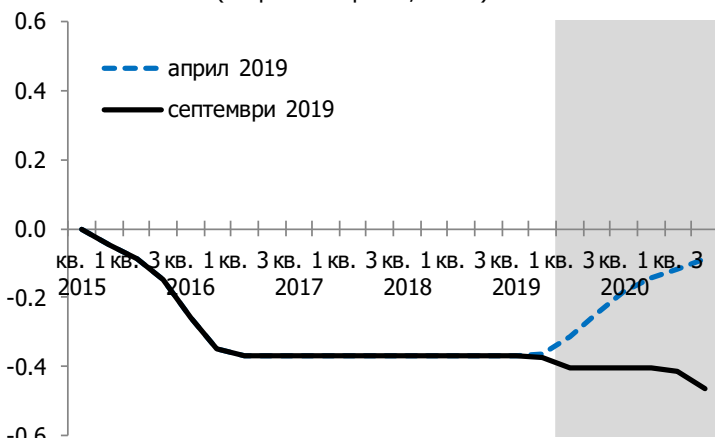
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на пченицата и пченката за 2019 и 2020 година се ревидирани надолу. Така, во споредба со проекциите во април, кај **цената на пченицата** сега се очекува малку поголем пад во 2019 година и минимален пад, наместо раст во 2020 година, што се должи на високата глобална понуда, како и на силната извозна конкуренција. Во однос на **цената на пченката** се очекува помал раст од проектираниот во април, во најголем дел како резултат на тековно повољните временски услови за жетва во САД.

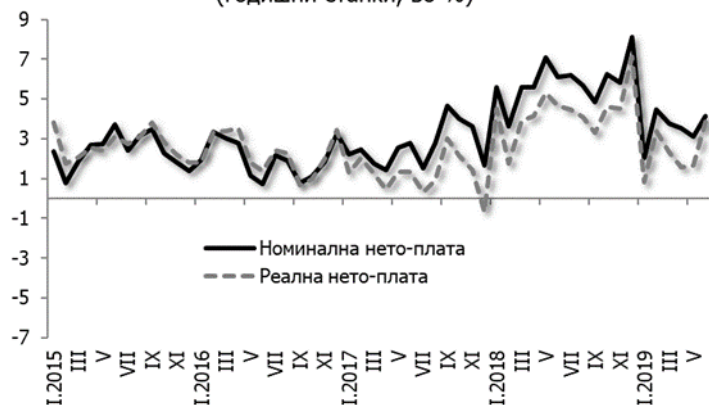
Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки, **очекуваниот едномесечен ЕУРИБОР** за 2019 година е минимално ревидиран надолу (-0,39% наспроти -0,32% според априлските проекции), а поголема надолна ревизија е направена за 2020 година (-0,42% наспроти -0,13% според априлските проекции). Надолната ревизија произлегува од пазарните очекувања за дополнителен монетарен стимул од страна на ЕЦБ на состанокот во септември како резултат на забавувањето на економската активност и очекувањата за ниска стапка на инфлација во еврозоната во следниот период.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечната нето-плата во јуни се зголеми за 4,1%, на годишна основа (забрзување во однос на мај кога растот изнесуваше 3,1%), поместување коешто, како и досега, во еден дел се поврзува со годишното усогласување на растот на законски утврдената минимална нето-плата во април², како и со зголемувањето на платите во одредени сегменти од јавниот сектор³.

Во однос на структурата, раст се забележува кај речиси сите дејности⁴, од кои, како позначаен се издвојува растот кај „транспортот и складирањето“ и кај „дејностите на здравствена и социјална заштита“.

Во услови на мал раст на трошоците на живот на годишно ниво, **нето-платата во јуни забележа реален годишен раст од 3,9%**.

Остварувањата кај платите во вториот квартал се повисоки од очекувањата за вториот квартал во 2019 година според априлските проекции.

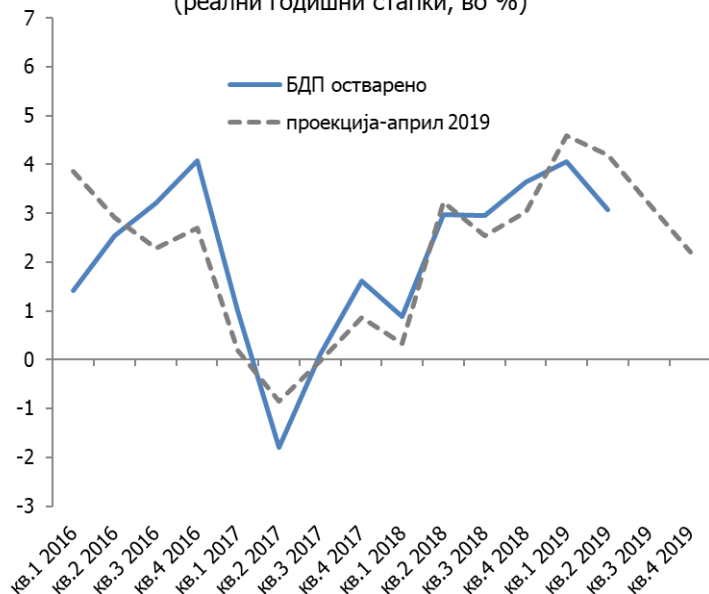
Економската активност растеше и во вториот квартал на 2019 година, со реална годишна стапка на раст од 3,1% (4,1% во претходниот квартал. Во споредба со априлската проекција, остварениот економски раст е понизок, во однос на очекувањата за вториот квартал. Гледано по компоненти, придонесот на вкупната домашна побарувачка е помал од очекуваниот, при послаб раст на бруто-инвестициите, во услови на поповолни остварувања кај личната и јавната потрошувачка. Од друга страна,

² Износот на минимална плата согласно со Законот за минимална плата („Службен весник на РСМ“ бр. 59/19) којшто се исплаќа за периодот април 2019 до март 2020 година изнесува 17.943 денари во бруто-износ, односно 12.507 денари нето-плата (пред овој период, минималната плата изнесуваше 17.370 денари бруто и 12.165 денари нето), согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно).

³ Зголемување на платите од 5% имаше за вработените во здравството, образованието и во градинките почнувајќи со септемвриската плата во 2018 година. Согласно со Буџетот на РСМ за 2019 година, извршено е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% од јануари и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи со исплатата на јануарската плата во 2019 година (планирано е дополнително зголемување на платите на докторите специјалисти за 5%, почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година). Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година. Зголемување на платата од 2,2% добија и социјалните работници со исплатата на јунската плата, а планирано е од септември дополнително зголемување за 5%.

⁴ Понишка плата во јуни 2019 година (на годишна основа) е исплатена само во дејноста „рударство и вадење камен“.

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Промените во серијата се должат на редовни ревизији на ДЗС.

негативниот придонес на нето-извозот е помал од очекуваниот, како резултат на посилен остварен раст на извозот, како и од помалите увозни притисоци од очекуваните.

Гледано од расходната страна на БДП, растот во вториот квартал на 2019 година е поттикнат од домашната побарувачка, при негативен придонес на нето-извозот. Во рамките на домашната побарувачка, двигател на растот се бруто-инвестициите и личната потрошувачка, а позитивен придонес е забележан и од јавната потрошувачка. И овој квартал најголем индивидуален позитивен придонес кон растот на БДП има извозот. Високиот раст на извозот, заедно со растот на инвестициската побарувачка и личната потрошувачка, доведоа до раст и на увозот на стоки и услуги, така што нето-извозот имаше негативен придонес.

Од аспект на производната страна, во вториот квартал на 2019 година, раст на додадената вредност е забележана кај повеќето дејности, а најголем позитивен придонес кон растот на БДП имаат збирно дејностите „трговија, транспорт и туризам“. Солиден придонес кон растот имаат и дејностите „јавна управа и одбрана; образование и здравствена и социјална заштита“, земјоделството, како и градежништвото.

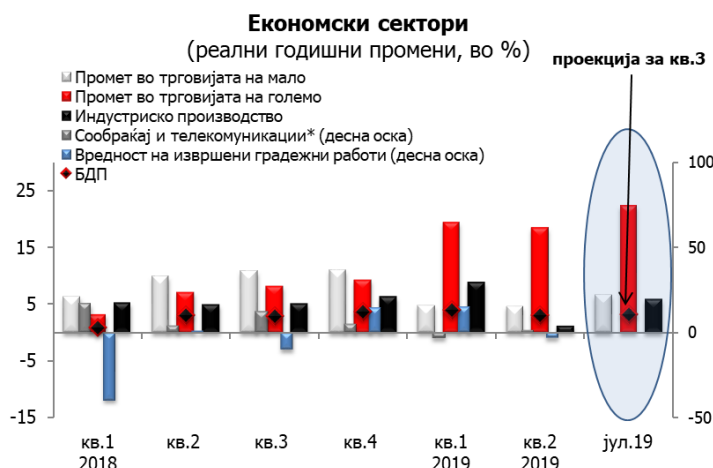
Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Во поглед на состојбата на економијата во третиот квартал од годината во услови на ограничен обем на расположливи податоци тешко е да се формира прецизна оцена, но тековно расположливите високофреквентни податоци за јули упатуваат на натамошни поволни поместувања. Во однос на согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁵, резултатите од анкетните истражувања за периодот јули-август 2019 година се поумерени, но и натаму се во позитивната зона.

⁵ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/revised-consumer-confidence-indicator_en

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
 Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Кога станува збор за високофреквентните податоци од аспект на понудата, достапни се податоци за индустријата и трговијата за јули 2019 година.

По падот во јуни, **индустриското производство** бележи солидна стапка на раст од 5,8% на годишна основа во јули, што главно се поврзува со енергетскиот сектор, а позитивен придонес има и рударството. Наспроти ваквите движења, во јули производството во преработувачката индустрија е непроменето на годишна основа. Притоа, продолжи растот на производството во дејностите во кои се активни странските извозни капацитети (производството на моторни возила, приколки и полуприколки и производството на електрична опрема), а позитивен придонес имаа и производството на пијалаци, производството на хемикалии и хемиски производи, како и на основни фармацевтски производи и препарати. Од друга страна, кај дел од традиционалните дејности е забележан пад на производството, а позначителен негативен придонес е забележан кај производството на облека, фабрикуваните метални производи, прехранбените производи и металите.

Во јули продолжуваат поволните движења во секторот „**трговија**“ при забрзан раст на вредноста на прометот во вкупната трговија, како резултат на растот кај сите три видови трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила).

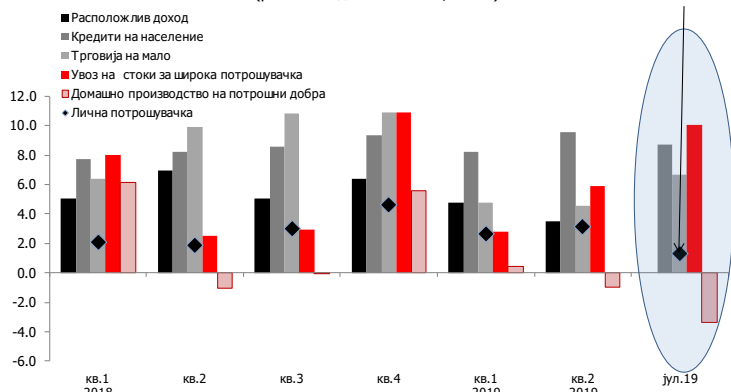
Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** за третиот квартал од годината се главно поволни.

Поголемиот дел од расположливите краткорочни податоци за **личната потрошувачка** засега упатуваат на раст на оваа компонента и во третиот квартал од годината. Така, во јули доаѓа до

	ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ												
	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун. јул.	
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Бруто домашен производ	1.0	-1.8	0.1	1.6	0.9	3.0	3.0	3.7	4.1	3.1	-	-	-
Индустриско производство	-1.5	3.7	-2.4	0.9	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	1.2	-2.7	5.8
Извршени градежни работи	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	-22.3	28.4	-
Високоградба	-21.7	-27.7	-26.5	-12.5	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	-2.1	23.5	-
Нискоградба	-26.1	-31.5	-15.6	-43.1	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-32.0	31.8	-
Промет во трговијата - Вкупно*	3.0	4.4	4.7	3.9	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	12.6	13.3	8.2	15.5
Промет во трговијата на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	5.2	4.6	6.7
Промет во трговијата на големо*	8.9	10.4	11.2	8.4	3.2	7.1	8.2	9.3	19.4	18.5	19.5	11.3	22.3

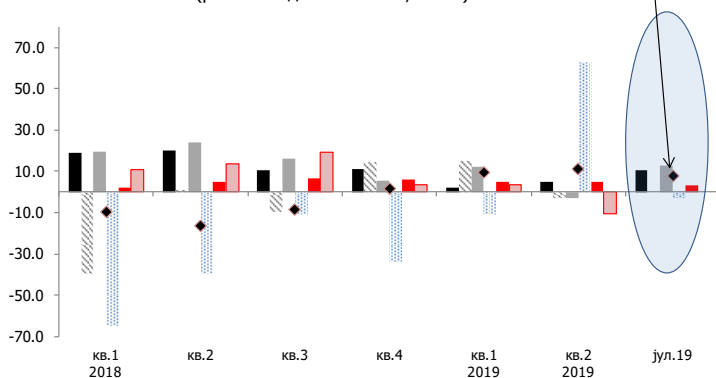
* реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

забрзување на растот кај трговијата на мало, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ, а натамошен раст бележат и кредитирањето на населението и пензиите (иако малку побавен во споредба со претходниот месец). Од друга страна неповолни движења се забележуваат кај домашното производство на потрошни добра.

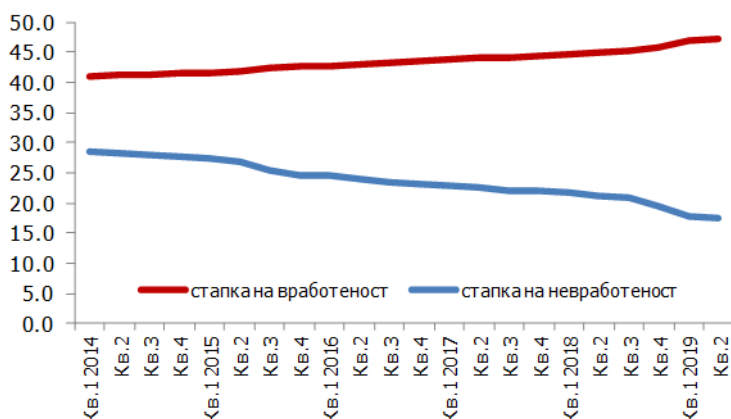
Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Расположливите високофреквентни податоци за **бруто-инвестициите** за јули се движат во различни насоки. Така продолжува растот кај долгорочното кредитирање на претпријатијата, а раст е забележан и кај домашното производство на капитални производи, увозот на средства за работа и индустриското производство. Од друга страна, пад е забележан кај државните капитални инвестиции и кај данокот на добивка.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јули 2019 година упатуваат на проширување на дефицитот, во услови на раст на извозот и на увозот на стоки.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

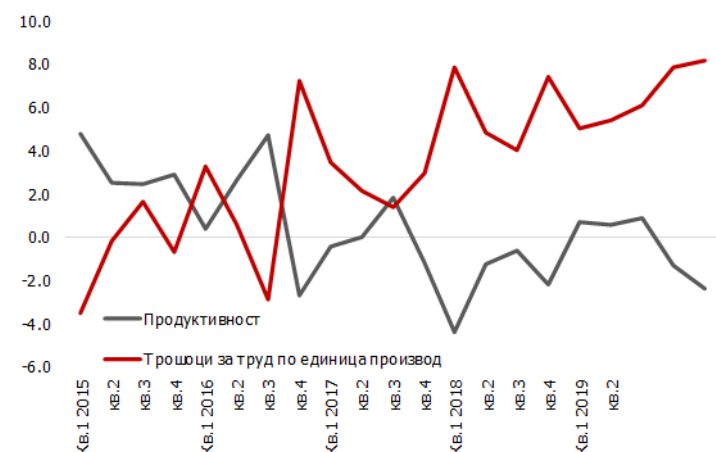
Буџетските остварувања заклучно со јули 2019 година упатуваат на натамошен раст на **јавната потрошувачка** на годишно ниво, во услови на раст кај речиси сите категории на јавната потрошувачка⁶.

Поволните поместувања на пазарот на труд продолжуваат и во вториот квартал од 2019 година, при натамошно намалување на стапката на невработеност, којашто се сведе на 17,5% (17,8% во претходниот квартал), додека бројот на вработени лица бележи годишен раст од 5,2%⁷.

⁶ Од категориите на јавната потрошувачка единствено пад е забележан кај трансферите до ПИОМ и Агенцијата за вработување.

⁷ Најголем придонес кон растот на вработеноста имаат преработувачката индустрија, дејностите поврзани со „уметност, забава и рекреација“, „административни и помошни услужни дејности“ и дејности поврзани со „трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли“.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ
(годишни промени, во %)

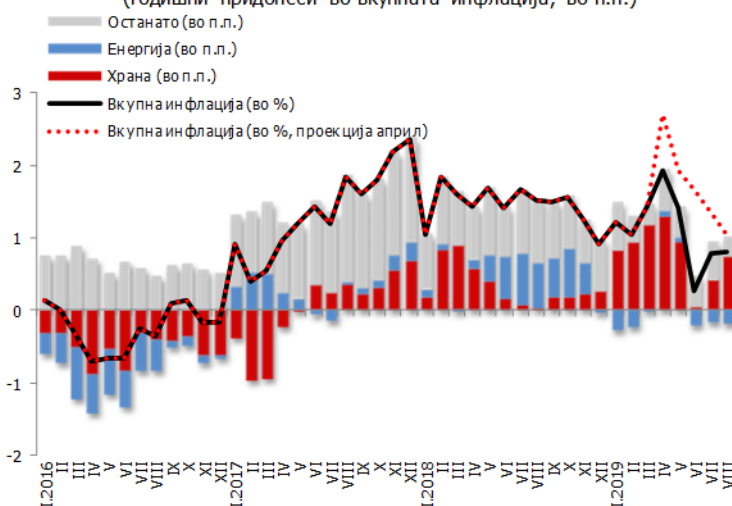
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Продуктивноста на трудот⁸ и натаму бележи пад, којшто во вториот квартал на 2019 година изнесува 2,4% и се должи на повисокиот раст на вработеноста во споредба со растот на економската активност.

Истовремено, се засилува и растот на трошоците за труд по единица производ, коишто се повисоки за 8,2% на годишна основа (7,9% во претходниот квартал), при раст на бруто-платата во услови на пад на продуктивноста.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во август 2019 година, **домашните потрошувачки цени** пораснаа за 0,3%⁹ (0,2% во претходниот месец)...

...одразувајќи го главно зголемувањето на цените на храната (претежно како резултат на растот на цената на зеленчукот), при минимален раст на базичната инфлација, додека цените на енергијата забележаа намалување на месечна основа.

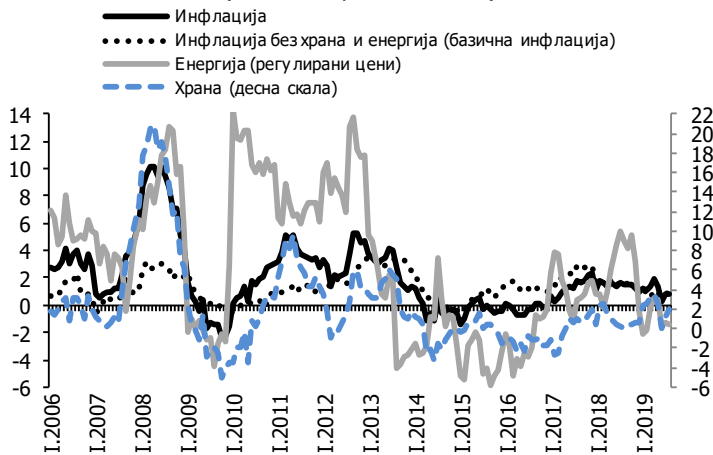
Годишната стапка на инфлација во август изнесува 0,8% (исто како во минатиот месец), што претставува надолно отстапување во однос на априлската проекција.

Гледано структурно, надолно отстапување во однос на проекцијата има кај цените на храната и кај цените на енергијата, додека кај базичната инфлација отстапувањето е нагорно.

⁸ Вкупната продуктивност се пресметува како пондериран збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

⁹ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во август има растот на цените на зеленчукот и цените на воздушниот сообраќај.

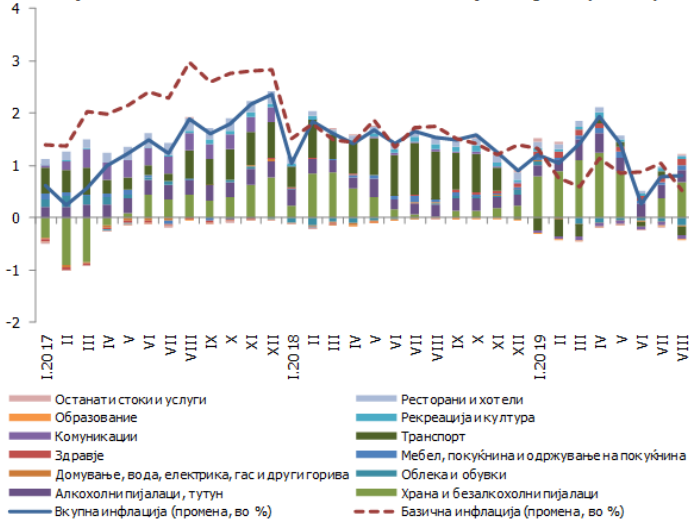
Инфлација и цени на храната и енергијата (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Базичната стапка на инфлација во август бележи минимално зголемување од 0,1% на месечна основа, додека годишниот раст се сведе на 0,5% (наспроти 1,0% во јули). Структурата на годишниот раст на базичната инфлација во август е слична како претходниот месец, односно највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот¹⁰, а во помала мера придонесуваат и цените на туристичките аранжмани, како и цените на автомобилите.

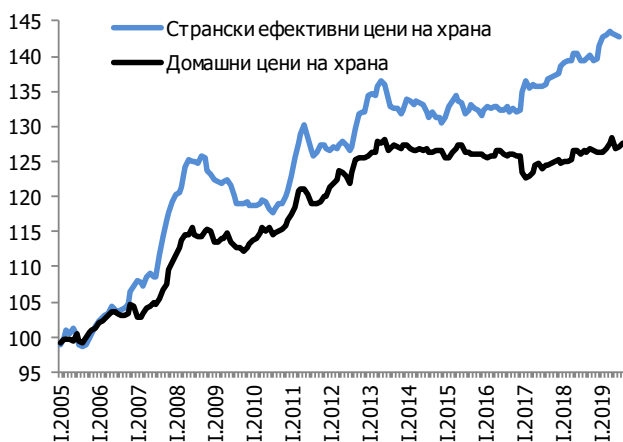
Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за 2019 година главно се ревидирани во надолна насока.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеран збир од цените на храната во земјата во земјата и што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во услови на пониска тековна инфлација од проектираната во април, како и надолни ревизии кај надворешните влезни претпоставки, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2019 година се оценуваат како претежно надолни. Сепак, и натаму е неизвесно движењето на светските цени на примарните производи.

¹⁰ Годишниот раст на цената на тутунот во август е одраз на покачувањето на цените на цигарите во април и мај 2019 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Во јули 2019 година, **дефицитот во надворешнотрговската размена забележа проширување за 14,2% на годишна основа**, во услови на раст на извозот и на увозот на стоки.

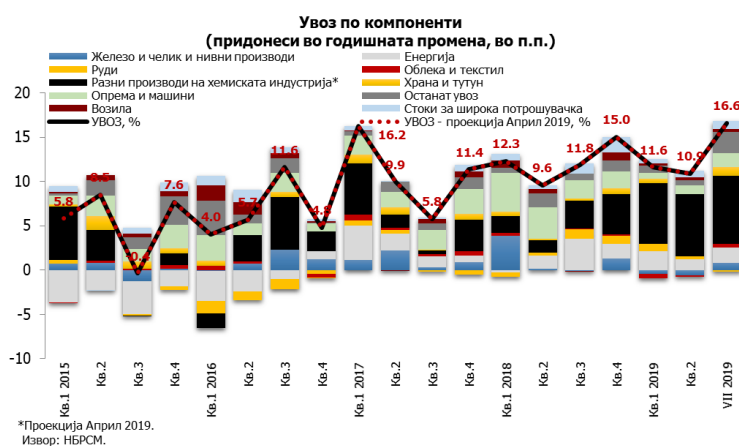
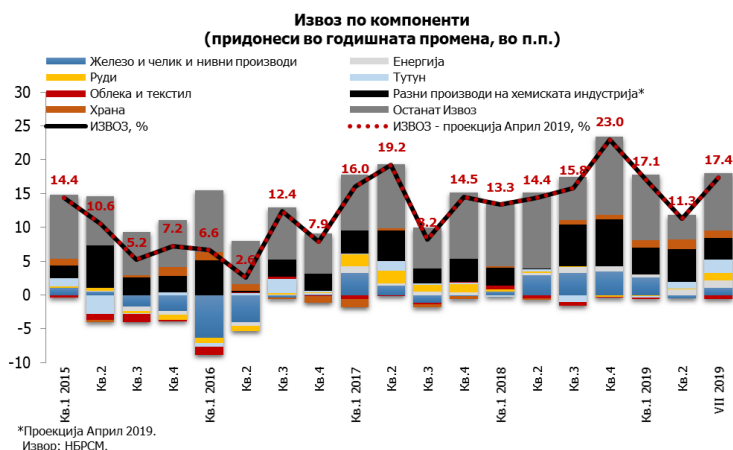
Извозната компонента во текот на јули оствари годишен раст од 17,4%, во најголем дел предизвикан од повисокиот извоз на дел од новите производствени капацитети во економијата, како и на умерено повисокиот извоз на поголем дел од традиционалните извозни сектори.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата во јули 2019 година упатуваат на можност за повисок извоз од очекуваниот за третиот квартал од 2019 година. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од новите производни капацитети, како и кај извозот на енергија, руди и храна.

Увозот на стоки во јули 2019 година забележа раст од 16,6% на годишна основа, одразувајќи го растот кај повеќето увозни категории, а пред сè повисокиот суровински увоз за новите индустриски капацитети и повисокиот увоз на енергија.

Увозот на стоки во јули упатува на можност за остварување повисок увоз од очекуваниот за третиот квартал согласно со априлската проекција, како резултат на нагорните отстапувања кај суровинскиот увоз на дел од новите извозни капацитети, како и повисокиот енергетски увоз.

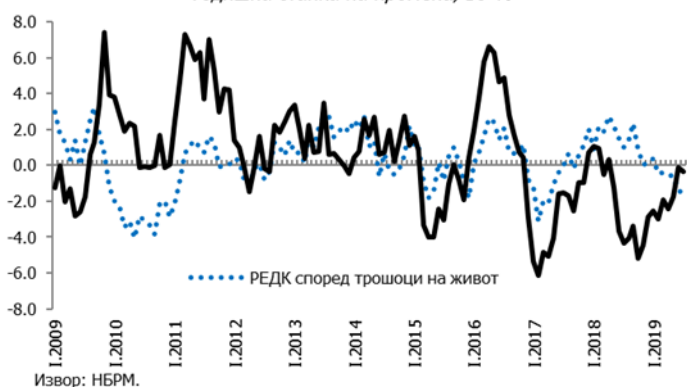
Поголемото отстапување кај увозот во однос на извозот на стоки во јули 2019 година упатува на можност за остварување повисок трговски дефицит од очекуваниот согласно со априлската проекција. Сепак, периодот на оценка е многу краток за извлекување поконкретни констатации во овој домен, посебно имајќи ја предвид променливоста на месечните податоци.

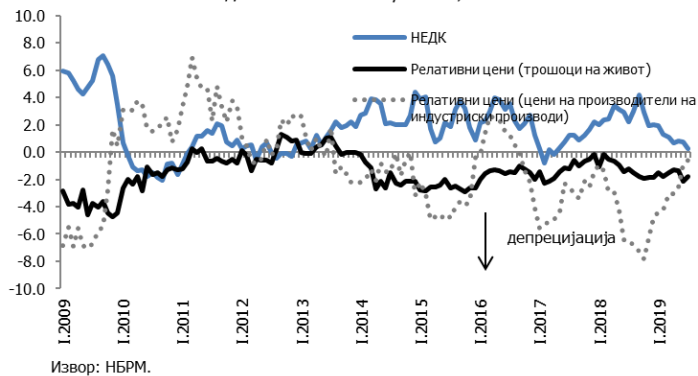
РЕДК
(2015=100)

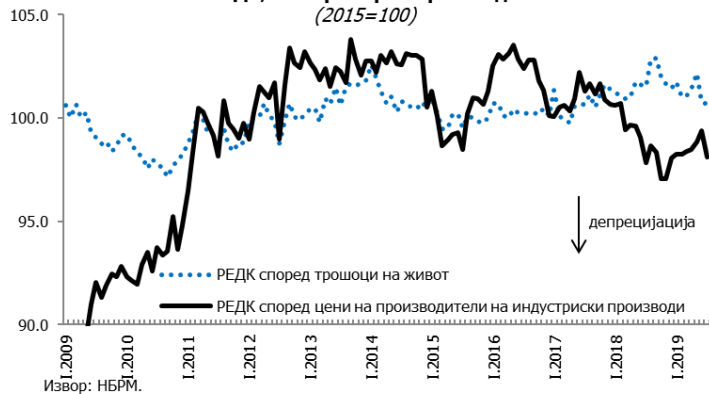
РЕДК
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

Во јули 2019 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија забележаа подобрување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 1,5%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа помала депрецијација од 0,3%. Ваквите движења се должат на поволните промени кај релативните цени, при што релативните трошоци на живот се пониски за 1,8%, додека релативните цени на индустриските производи се пониски за 0,6%. Во спротивна насока влијаеше движењето на НЕДК, каде што е забележана мала апрецијација од 0,2%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на турската лира.

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во јули 2019 година, упатуваат на различни заклучоци. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депрецијација од 0,8%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи апрецира за 0,3%. Притоа, релативните трошоци на живот и релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 1,7% и 0,6%, соодветно, при апрецијација на НЕДК од 0,8%, на годишна основа.

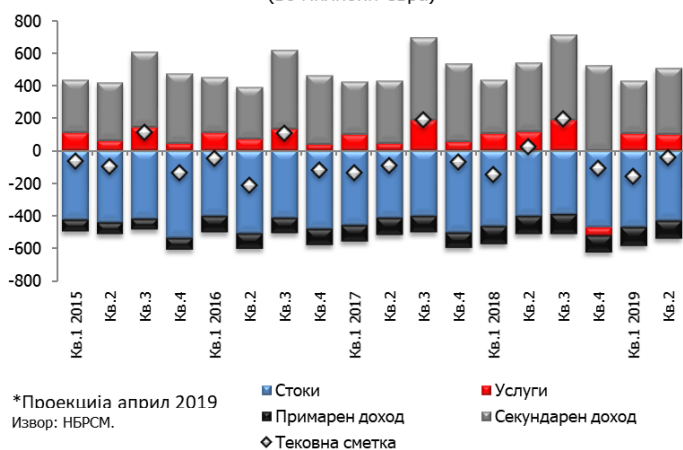
РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

*Проекција април 2019
Извор: НБРСМ.

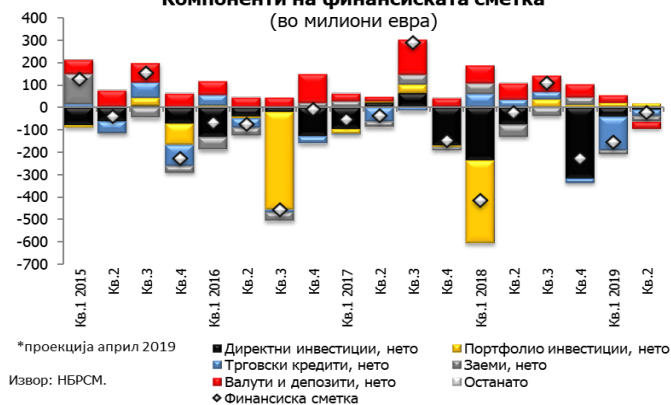
■ Стоки
■ Услуги
■ Примарен доход
■ Секундарен доход
◆ Тековна сметка

Во второто тримесечје на 2019 година, дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања изнесуваше 39,4 милиони евра, или 0,3% од БДП¹¹, што е понизок дефицит во однос на очекувањата за вториот квартал со априлската проекција.

Од аспект на структурата, поповолни остварувања бележат салдото на стоки и услуги (понизок трговски дефицит и поголем суфицит кај услугите) и дефицитот на примарниот доход. Од друга страна, суфицитот кај секундарниот доход е малку понизок во однос на очекувањата за вториот квартал согласно со априлската проекција.

¹¹ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени априлските проекции на НБРСМ.

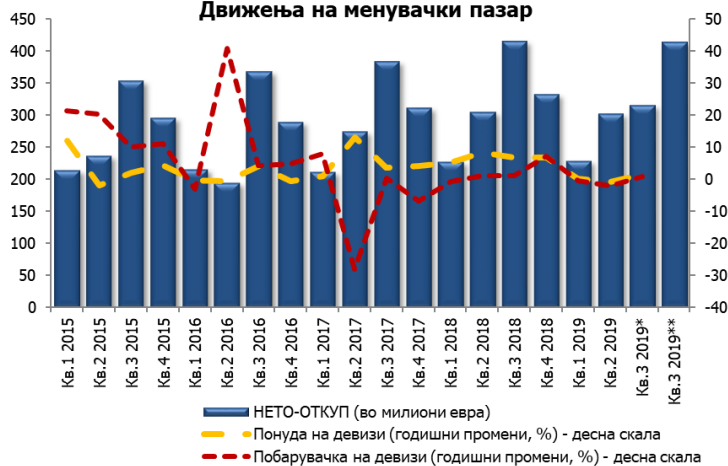
Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Кај финансиската сметка во вториот квартал од 2019 година се остварени **нето-приливи¹² од 73,9 милиони евра (или 0,7% од БДП)**, што е повисоко од очекувањата за вториот квартал според априлската проекција.

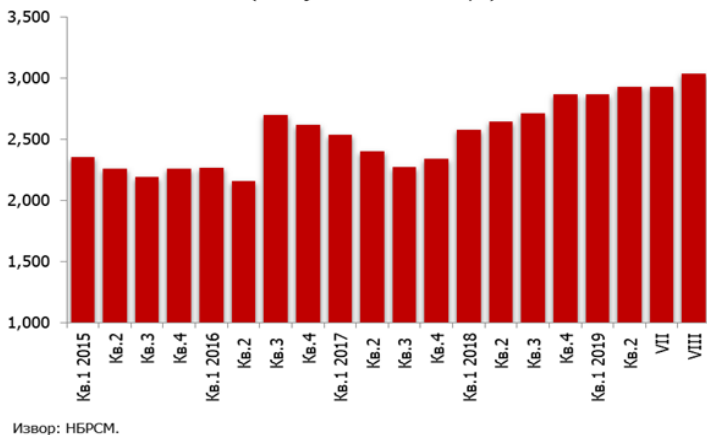
Позитивното отстапување во најголем дел произлегува од категоријата валути и депозити, предизвикано од намалувањето на девизните средства на банките на нивните сметки во странство. Од друга страна, пониски нето-приливи од очекуваните се забележуваат кај директните инвестиции (поради нето-одливите од меѓукомпаниско задолжување, наместо проектираните нето-приливи) и кај трговските кредити. Останатите категории на финансиската сметка се во согласност со очекувањата според априлската проекција.

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.7.2019 – 31.8.2019 година изнесува 315,7 милиони евра, што претставува раст од 1,9% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат сличниот интензитет на растот на понудата и побарувачката за девизи (1,9% и 2,0%, соодветно).

Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

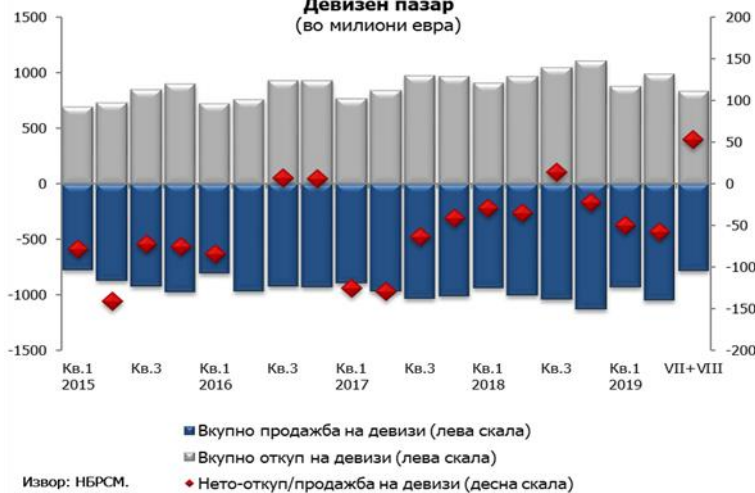
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.8.2019 година изнесува 3.031,5 милиони евра, што во однос на крајот од вториот квартал претставува раст од 103,3 милиони евра. Притоа, интервенциите на Народната банка на девизниот пазар со откуп на девизи влијаеше позитивно врз нивото на девизни резерви, додека трансакциите за сметка на државата делуваа во обратна насока. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

¹² Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Фактори на промена на девизните резерви во јули и август 2019 година (во милиони евра)

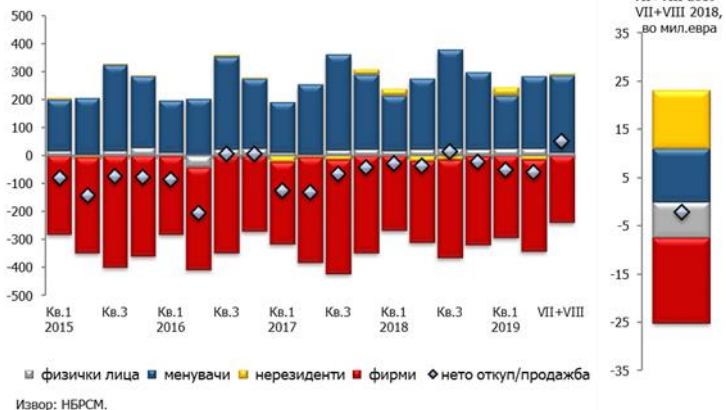

Девизен пазар (во милиони евра)

Во јули и август 2019 година, на девизниот пазар на банките е остварен нето-откуп на девизи од 52,7 милиони евра, што претставува годишен пад од 3,9%. Ваквата годишна промена се должи на умерено повисокиот раст на побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисоката нето-продажба кај фирмите.

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во јули се намали, при помал износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка и непроменета состојба на благајничките записи¹³. Со тоа, нивото на монетарните инструменти на крајот на јули е пониско од проектираното за крајот на третиот квартал на 2019 година¹⁴.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јули е малку пониска од проектираната состојба за крајот на третиот квартал од 2019 година.

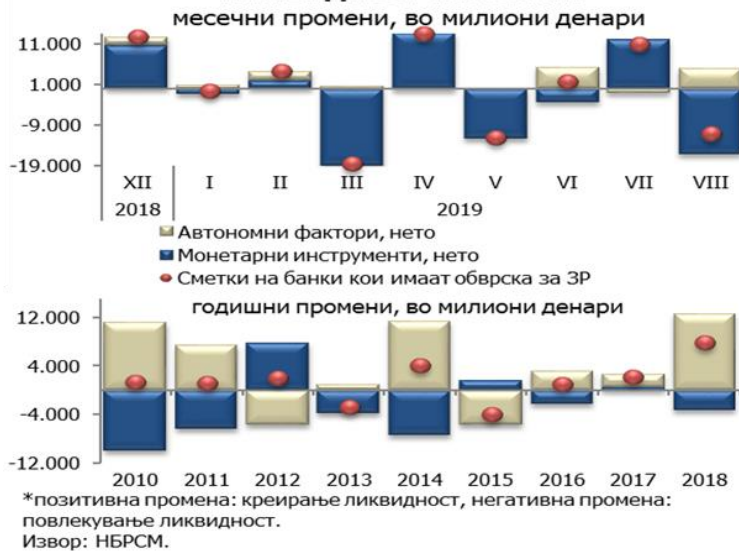
Вкупните депозити на државата кај Народната банка забележаа месечно намалување, со што нивната состојба на крајот на јули е пониска во однос на проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2019 година.

При зголемување на вкупните резерви на банките кај Народната банка и умерен раст на готовите пари во оптек, состојбата на примарните пари се зголеми во споредба со претходниот месец и на крајот на јули е повисока во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2019 година.

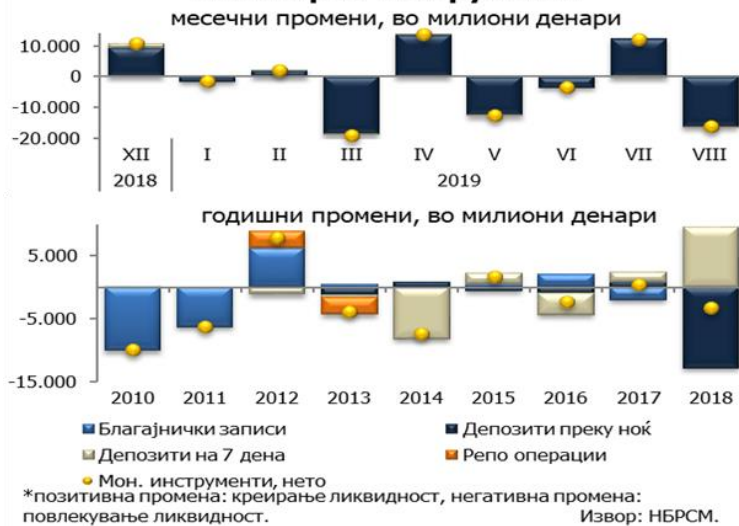
¹³ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 10 јули 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 35 дена.

¹⁴ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

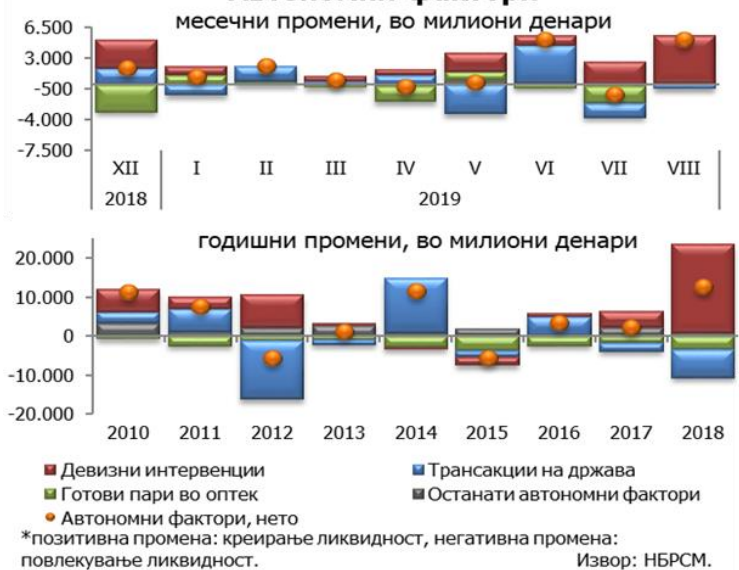
Ликвидност на банки*

Монетарни инструменти*

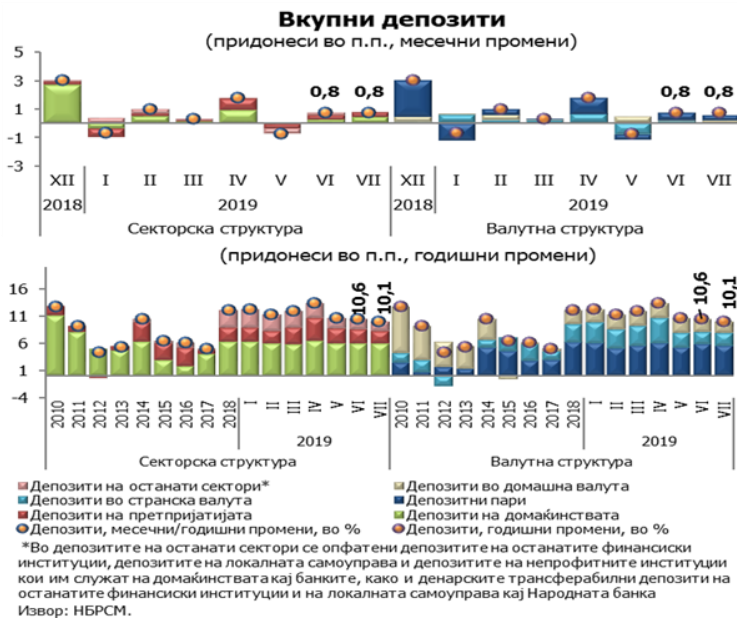

Автономни фактори*

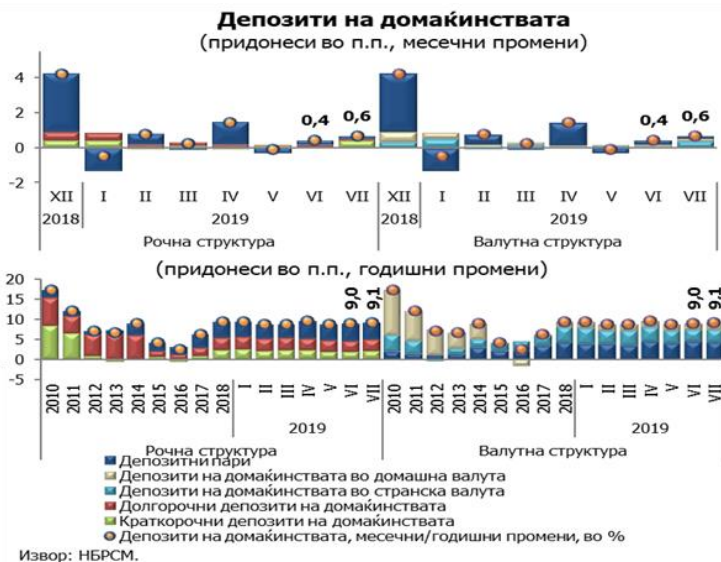
Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во август бележи пад**, како резултат на повисоката состојба на монетарните инструменти (пред сè депозитите преку ноќ), при непроменета состојба на благајничките записи¹⁵. Во август, автономните фактори, на нето-основа придонесоа за умерено зголемување на ликвидноста на банките.

¹⁵ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 14 август 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупните депозити¹⁶ во јули остварија месечен раст од 0,8%, којшто пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата и претпријатијата, при умерен раст и на депозитите на останатите финансиски институции. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот раст имаат депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). Во јули вкупните депозити остварија месечен раст којшто е во рамките на проектираниот прираст за третиот квартал од годината.

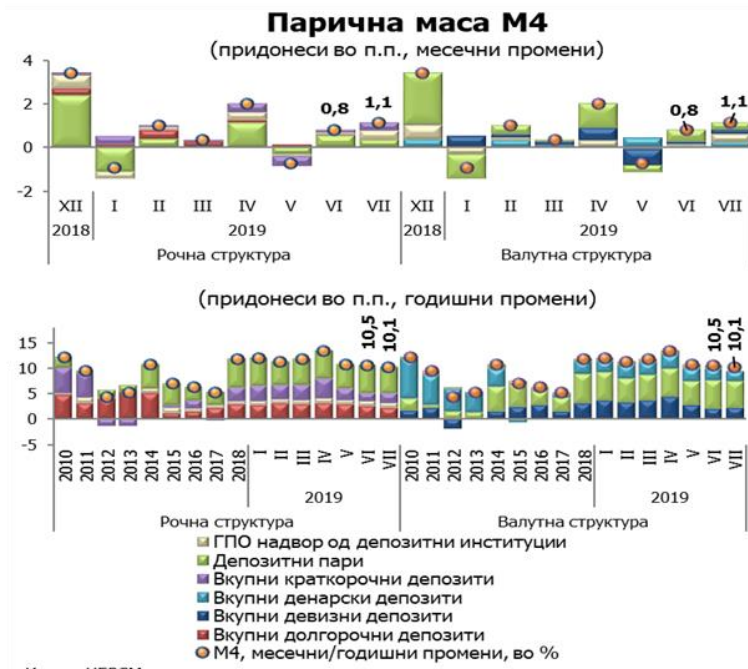
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јули изнесува 10,1%, што е над проектираниот годишен раст за третиот квартал од 2019 година (од 9,7%), согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, при позитивен, но помал придонес и на депозитите на претпријатијата и на депозитите на останатите сектори. Гледано од валутен аспект, најголем дел од растот се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари), при позитивен, но помал придонес и на депозитите во странска валута.

Депозитите на домаќинствата, во јули остварија месечен раст од 0,6%, којшто во најголем дел произлегува од девизните депозити, при солиден раст и на денарските депозити (со депозитни пари). Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јули и натаму е стабилно и изнесува 52,5%. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јули изнесува 9,1%.**

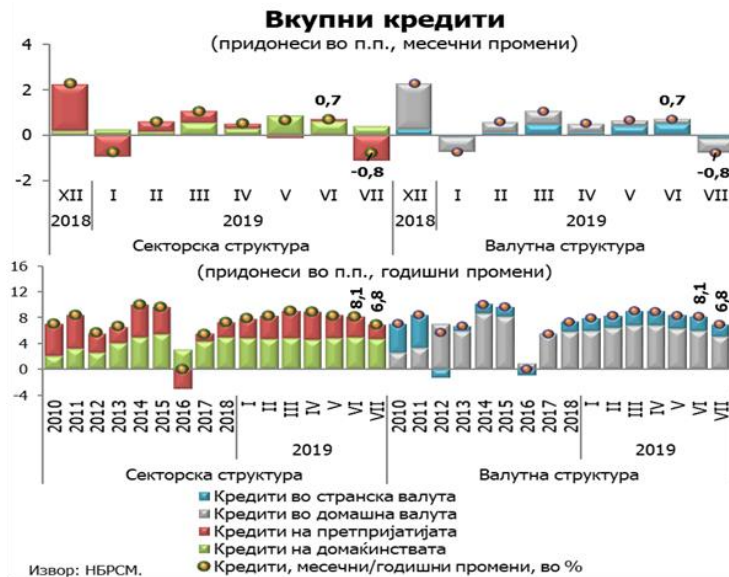
¹⁶ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јули оствари месечен раст од 1,1%, којшто во најголем дел е резултат на зголемувањето на депозитните пари и краткорочните депозити, додека долгорочните депозити и натаму се непроменети. Анализирано од валутен аспект, растот главно произлегува од зголемувањето на денарската компонента, при позитивен придонес на депозитите во странска валута. Учеството на денарскиот дел на паричната маса во вкупната парична маса М4 на крајот на јули изнесува 64,3% (64,1% во претходниот месец). На годишна основа, паричната маса во јули е повисока за 10,1%, што е над проектираниот годишен раст од 9,5% за третиот квартал од 2019 година.

По растот во претходниот месец, вкупните кредити во јули забележаа месечен пад од 0,8%, што е резултат на регулаторни промени¹⁷. Од секторски аспект, падот на кредитите во целост е резултат на намалувањето на кредитите одобрени на претпријатијата, при позитивен придонес на кредитите на домаќинствата. Анализирани според валутната структура, падот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во домашна валута, при мал пад и на кредитите во странска валута. Во јули вкупните кредити остварија месечен пад, при проектиран квартален прираст на вкупните кредити во третиот квартал од годината.

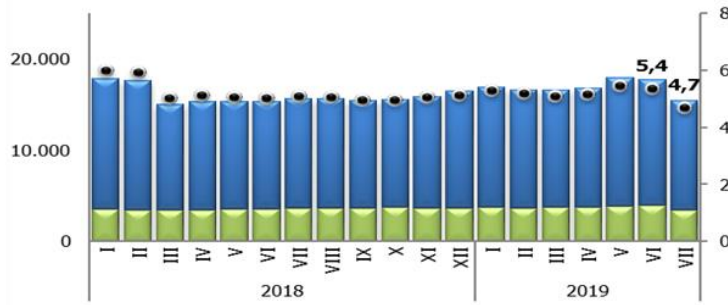
Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јули изнесува 6,8%. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити и натаму во најголем дел произлегува од растот на кредитите во домашна валута, при мал позитивен придонес и на кредитите во странска валута. Доколку се исклучи ефектот од регулаторните промени, растот на вкупните кредити е во согласност со проектираниот годишен раст за третиот квартал од 2019 година (од 8%), согласно со априлската проекција.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата¹⁸ во јули изнесува 9,6% (10% во претходниот месец), при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 6,3 п.п., при позитивен придонес и на станбените кредити (од 3,8 п.п.).

¹⁷ На 9 август 2018 година, Советот на Народната банка ја усвои Одлука за методологијата за управување со кредитниот ризик, според која банките имаат обврска да ги пренесат од билансна во вонбилансна евиденција (и да продолжат да ги пренесуваат) сите побарувања коишто се целосно резервирани подолго од една година. И покрај преносот на вонбилансна евиденција на овие побарувања, банките го задржуваат правото за нивна наплата. Доколку се исклучи ефектот од регулаторните промени, вкупните кредити во јули бележат месечен раст од 0,3%, односно 8,2% на годишно ниво.

¹⁸ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јули се намали (од 5,4% на 4,7%), како резултат на регулаторните промени, при што и натаму најголемиот дел се нефункционални кредити на секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити
(месечни податоци, во проценти)

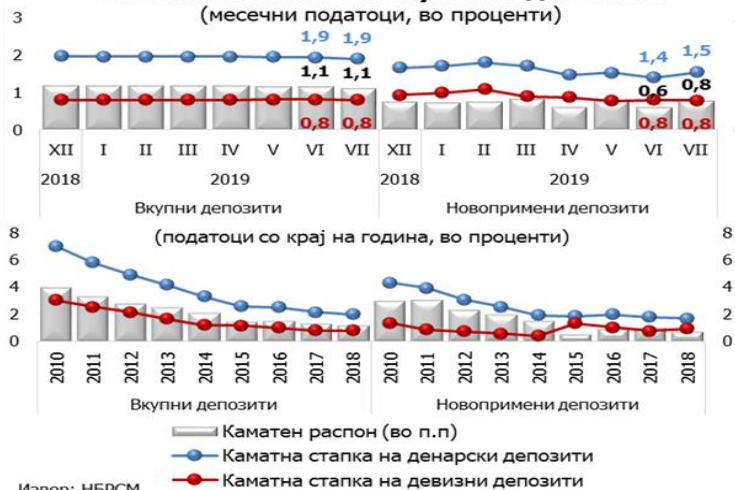
Намалување забележа и показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор (од 83,8% на 82,5%). Сепак, доколку се исклучи ефектот врз кредитите од регулаторните промени, искористеноста на депозитниот потенцијал би изнесувала 83,4%. За третиот квартал од 2019 година, овој показател со априлската проекција е проектиран на 84%.

(годишни податоци, во проценти)

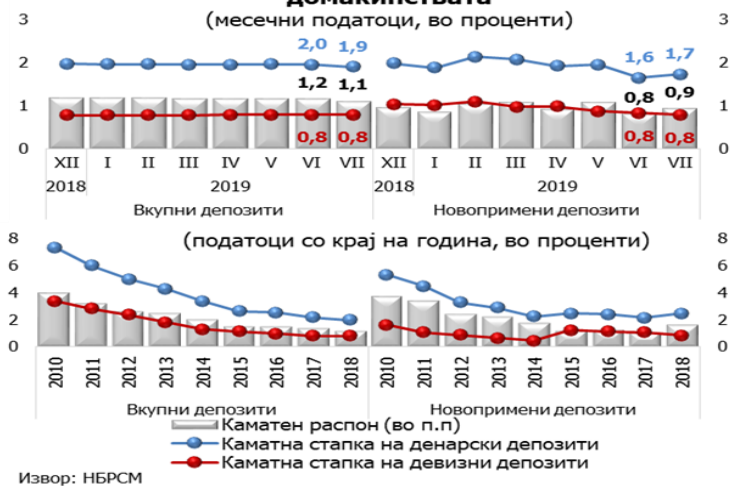
Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

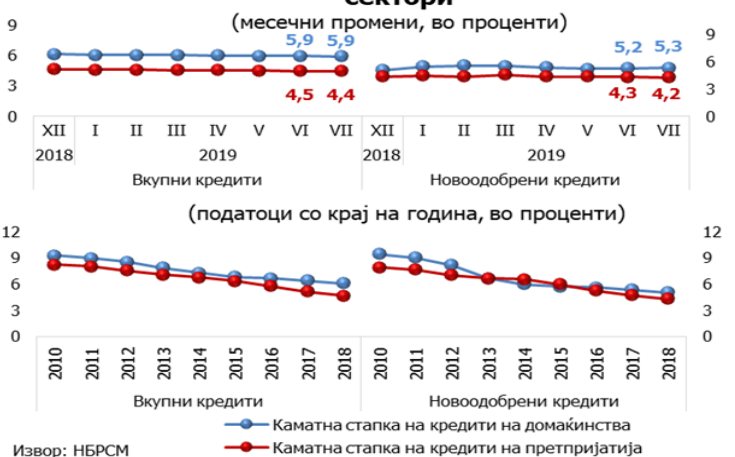
Во јули, каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)¹⁹ не забележаа промени во однос на претходниот месец, при што распонот меѓу овие каматни стапки се задржа на ниво од 1,1 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа минимално проширување во однос на претходниот месец (од 0,6 п.п. на 0,8 п.п.), при зголемување на каматната стапка на новопримените денарски депозити (од 1,4% во јуни на 1,5% во јули) и непроменетост на каматната стапка на девизните депозити²⁰.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата
(месечни податоци, во проценти)

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата забележаа минимални промени во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу денарските и девизните каматни стапки се намали на ниво од 1,1 п.п., заради намалувањето на каматната стапка кај денарските депозити за 0,1 п.п., при непроменети каматни стапки на девизните депозити. Кај **новопримените депозити на домаќинствата**, каматната стапка на денарските депозити се зголеми за 0,1 п.п., додека каматната стапка на девизните депозити е непроменета, така што каматниот распон малку се прошири (од 0,8 п.п. на 0,9 п.п.).

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори
(месечни промени, во проценти)

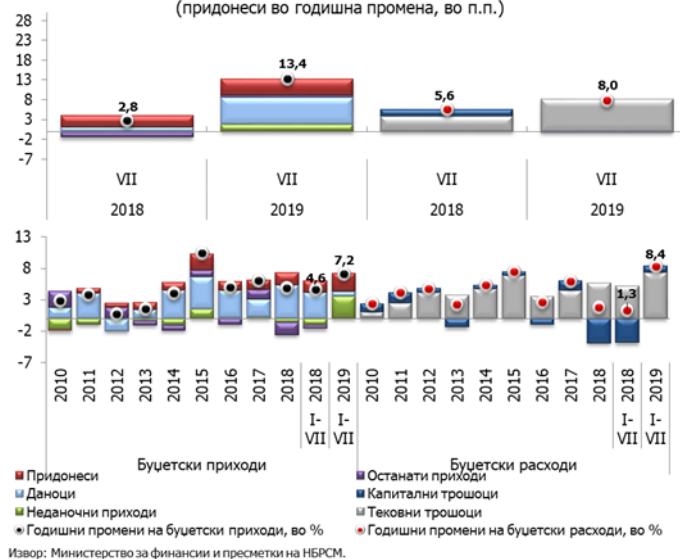
Каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата не забележаа поместување во јули и останаа на нивото од 5,9%, додека каматните стапки на вкупните кредити на претпријатијата се намалија за 0,1 п.п. За **новоодобрените кредити**²¹, во јули, каматните стапки на домаќинствата се зголемија за 0,1 п.п., додека каматните стапки на претпријатијата се намалија за 0,1 п.п.

¹⁹ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspx.

²⁰ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

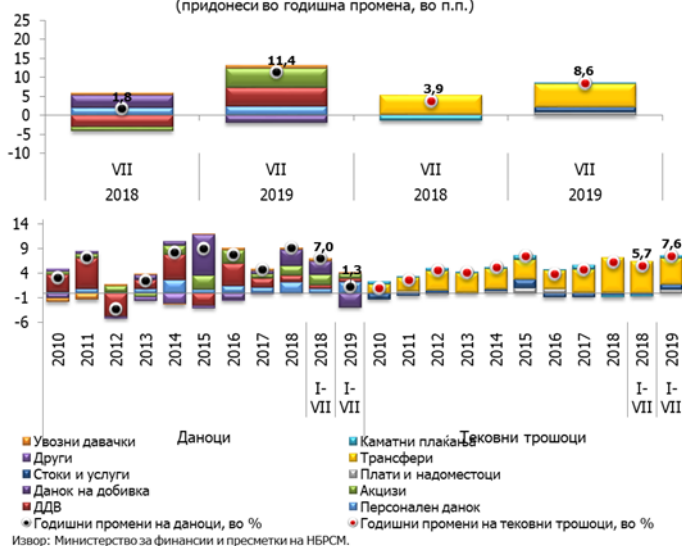
²¹ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

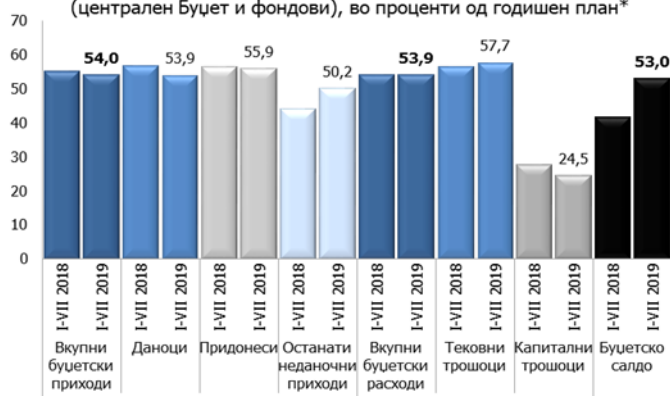

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст во јули, на годишна основа. Растот на буџетските приходи од 13,4% во целост е резултат на повисоките приливи врз основа на сите главни категории на приходи, со најголем придонес на даноците (од 6,8 п.п.). Даночните приходи во јули се повисоки за 11,4% на годишна основа, при што повисоки приливи се забележуваат кај ДДВ, акцизите, персоналниот данок на доход и увозните давачки (со позитивен придонес од 5,0 п.п., 5,0 п.п., 2,3 п.п. и 0,8 п.п., соодветно), додека приливите од данокот на добивка се пониски (негативен придонес 1,9 п.п.). Растот на буџетските расходи (8,0% на годишна основа) во јули во целост е резултат на повисоките тековни трошоци (придонес од 8,1 п.п.), при мал негативен придонес на капиталните трошоци од 0,1 п.п.

Во периодот јануари – јули 2019 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на буџетските приходи (за 7,2%) во целост е резултат на повисоките неданочни приходи, придонесите, даноците и останатите приходи, со придонес од 3,5 п.п., 2,9 п.п., 0,8 п.п. и 0,1 п.п., соодветно. Кај буџетските расходи, растот во периодот јануари – јули (8,4%) произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 7,3 п.п.), при позитивен придонес и на капиталните трошоци (од 1,1 п.п.).

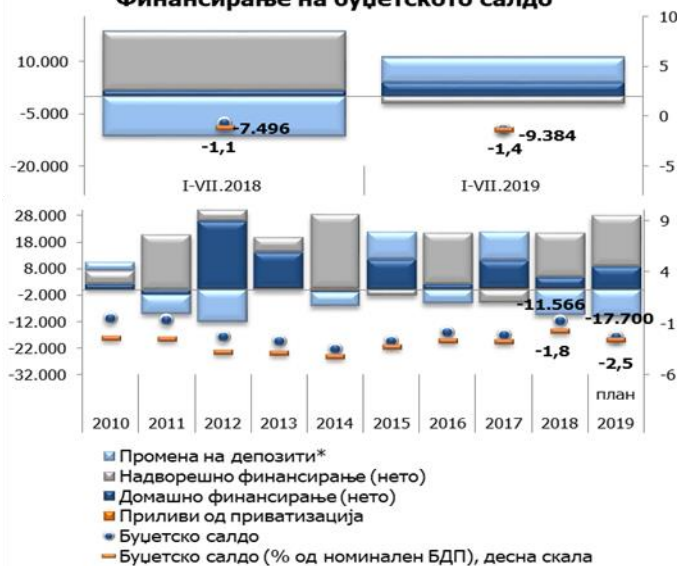
Реализација на Буџетот, по категории
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

*за 2018 година пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот од ноември 2018 година.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со планот на Буџетот за 2019 година, остварени се 54% буџетските приходи во периодот јануари – јули (55,2% во 2018 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 53,9%, речиси исто како во претходната година. Остварениот буџетски дефицит претставува 53% од годишниот план за 2019 година (41,5% во 2018 година).

Финансирање на буџетското салдо

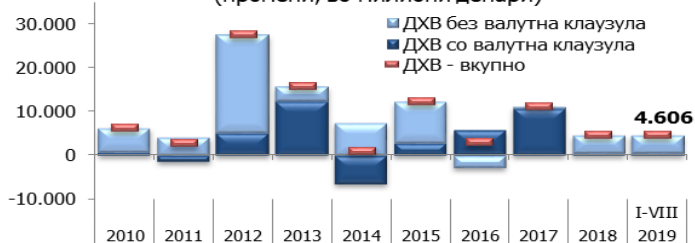
* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – јули од годината изнесуваше 9.384 милиони денари (1,4% од номиналниот БДП²²) и беше финансиран со користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот финансиски пазар.

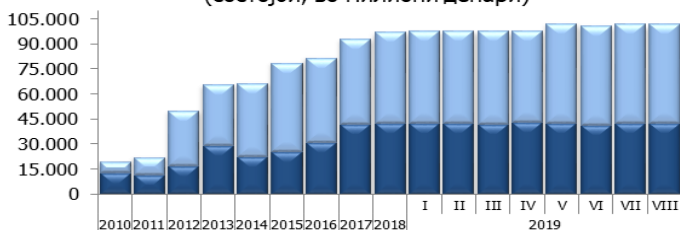
²² Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени априлските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

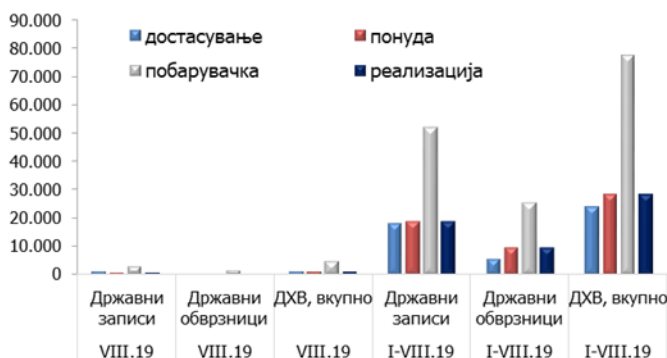

Извор: Министерство за финансии.

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во август 2019 година, состојбата на издадените хартии од вредност се зголеми на месечна основа и на крајот на месецот достигна **101.814 милиони денари**. Месечниот раст (за 25 милиони денари²³) во целост произлегува од зголемувањето на државните хартии од вредност со валутна клаузула, додека државните хартии од вредност без валутна клаузула се намалија. Во споредба со крајот на 2018 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на август е повисока за 4.606 милиони денари.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

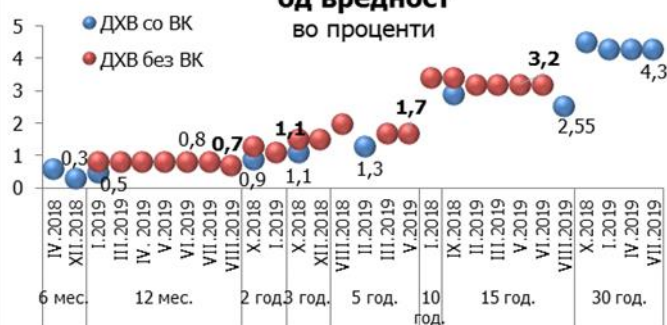

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во август беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години²⁴, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во поголем износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба во август се зголеми во споредба со претходниот месец.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

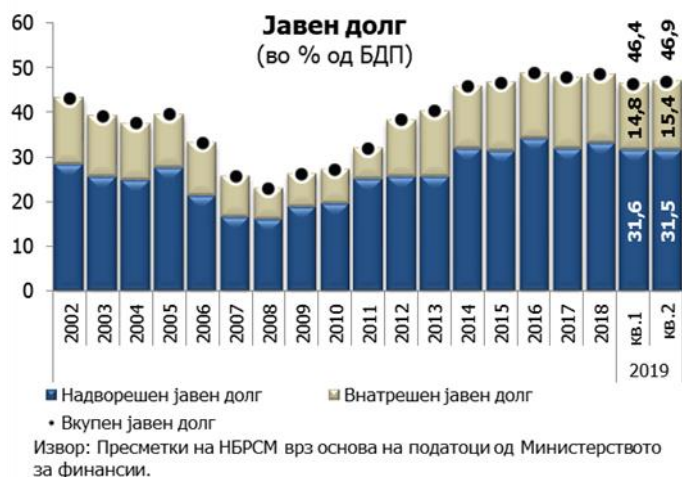

Извор: Министерство за финансии.

Во август, Министерството за финансии ги намали каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула и петнаесетгодишни државни хартии од вредност со валутна клаузула на 0,7% (од 0,8%) и на 2,55% (од 2,9%), соодветно.

²³ За 2019 година, со Буџетот, планирано е домашно задолжување на државата во износ од 9.225 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 106.433 милиони денари.

²⁴ Во август 2019 година достасаа дванаесетмесечни државни записи.

Кај вкупниот јавен долг²⁵ не се забележуваат поголеми промени. Имено, на крајот на вториот квартал од 2019 година тој изнесува 46,9% од БДП²⁶, што е повисоко ниво за 0,5 п.п. во споредба со претходниот квартал. Притоа, надворешниот јавен долг е намален за 0,1 п.п. на ниво од 31,5% од БДП, додека домашниот јавен долг изнесува 15,4% од БДП (14,8% од БДП на крајот на претходниот квартал). Вкупниот државен долг во вториот квартал од годината е зголемен во однос на претходниот квартал за 0,3 п.п. и изнесува 38,7% од БДП, додека гарантираниот и негарантираниот долг на јавните претпријатија се зголеми за 0,2 п.п. (8,2% од БДП).

²⁵ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/11, 139/14 и 98/19) според кој тој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје за кои државата има издадено државна гаранција.

²⁶ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година е користена априлската проекција на Народната банка.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Промет во трговија на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	5.2	4.6	6.7
Бруто приходи од ДДВ*	6.3	6.9	7.2	7.5	3.9	6.5	7.5	7.0	3.5	1.4	5.5	-5.5	4.5
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6.0	3.8	5.9	9.2	8.0	2.5	3.0	10.9	2.8	5.9	9.1	-1.8	10.0
Домашно производство на потрошни добра	-6.3	-1.6	-3.5	-5.9	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.0	-9.2	-3.4
Кредити на население*	7.1	8.0	8.1	6.7	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	8.1	9.6	8.7
Просечна нето-плата*	1.5	1.0	1.4	1.0	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	1.7	3.9	-
Приватни нето-трансфери*	-3.4	22.9	0.2	5.0	5.5	9.0	4.2	1.8	-2.2	-4.6	-0.8	-11.3	-
Пензии*	6.1	7.0	6.0	4.7	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	1.9	3.8	3.2

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун	јул
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>												
Увоз на средства за работа*	9.8	7.2	7.7	10.8	19.1	20.2	10.5	11.2	1.9	4.7	12.4	-1.2	10.2
Извршени градежни работи**	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	-22.3	28.4	-
Домашно производство на капитални производи	-0.9	15.6	-2.6	20.9	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	-7.1	-3.1	12.5
Државни капитални инвестиции*	59.9	19.6	-40.8	33.7	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	42.6	149.5	-2.9
Директни инвестиции***	-2118.7	-3997.0	-5202.8	2481.3	8526.7	5940.0	3829.1	8756.7	-12098.9	-4107.2	-3172.0	617.1	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	3.6	-0.4	-0.8	0.0	2.0	4.7	6.6	5.9	4.8	4.8	4.3	4.8	3.0

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.